

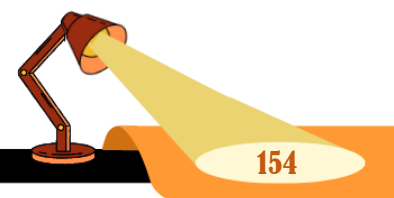
УДК 351.86:351.746.1:005.8

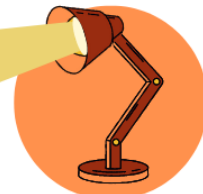
[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1\(23\)-154-166](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1(23)-154-166)

Жалубак Віталій Михайлович кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри захисту об'єктів критичної інфраструктури Національної академії Служби безпеки України, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-7812-7103>

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СИЛАМИ І ЗАСОБАМИ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Анотація. У статті визначено, що принципи формування захисту критичної інфраструктури силами і засобами Служби безпеки України – це система основоположних концепцій та напрямків, що ґрунтується на розумінні юридичних, соціальних та технічних аспектів та визначає комплексний підхід Служби безпеки України до забезпечення надійного, ефективного та узгодженого захисту ключових об'єктів критичної інфраструктури, з подальшим юридичним та організаційним закріпленням інструментів реалізації цього захисту. Виокремлено ключові принципи формування захисту критичної інфраструктури силами і засобами Служби безпеки України, такі як законність (діяльність Служби ґрунтується на законах, що регулюють контррозвідувальну діяльність); відповідальність перед народом України (Служба несе відповідальність за забезпечення безпеки нації через захист критичної інфраструктури); поєднання єдиначальності і колегіальності (поєднання в діяльності Служби єдиначальності у прийнятті рішень та колегіальний підхід до вирішення стратегічних питань); гласність та конспірація (діяльність повинна бути відкритою та прозорою перед владою та громадськістю, забезпечуючи одночасно необхідний рівень конспірації для забезпечення ефективності контррозвідувальних заходів); конфіденційність (обмін інформацією щодо захисту критичної інфраструктури повинен здійснюватися в середовищі довіри та конфіденційності); адаптивність та гнучкість діяльності; технологічна інноваційність (використання передових технологій та інновацій для виявлення, протидії та реагування на існуючі кіберзагрози та інші сучасні форми атак); спроможність аналізу та передбачення (розвиток аналітичних інструментів для постійного аналізу ситуації, передбачення можливих загроз та своєчасного реагування); забезпечення резервного відновлення (розробка планів та заходів для швидкого відновлення функціонування критичної інфраструктури у випадку інциденту або атаки); взаємодія з іншими органами влади, міжнародними структурами та громадськістю; інтегрованість взаємодії з приватним сектором (забезпечення ефективної співпраці та

інтеграції з приватним сектором, включаючи власників та операторів критичної інфраструктури для спільного реагування на існуючі загрози).

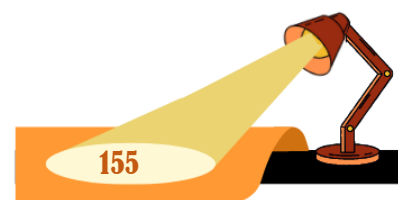
Ключові слова: державне регулювання, державна система, захист, інструменти, кібербезпека, контррозвідувальна діяльність, критична інфраструктура, партнерство, принцип, принципи права.

Zhalubak Vitalii Mykhailovych Candidate of Legal Sciences, Senior Lecturer at the Department of Critical Infrastructure Protection, National Academy of the Security Service of Ukraine, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-7812-7103>

PRINCIPLES OF FORMING THE PROTECTION OF CRITICAL INFRASTRUCTURE BY THE FORCES AND MEANS OF THE SECURITY SERVICES OF UKRAINE

Abstract. The article determines that the principles for forming the protection of critical infrastructure by the forces and means of the Security Service of Ukraine constitute a system of fundamental concepts and directions based on an understanding of legal, social, and technical aspects and define a comprehensive approach of the Security Service of Ukraine to ensuring reliable, effective, and coordinated protection of key critical infrastructure facilities, with subsequent legal and organizational consolidation of the instruments for implementing such protection.

The key principles for forming the protection of critical infrastructure by the forces and means of the Security Service of Ukraine are identified, namely: legality (the activities of the Service are based on laws regulating counterintelligence activities); responsibility to the people of Ukraine (the Service bears responsibility for ensuring national security through the protection of critical infrastructure); combination of unity of command and collegiality (a combination of unity of command in decision-making and a collegial approach to resolving strategic issues in the activities of the Service); transparency and secrecy (activities should be open and transparent to public authorities and society while simultaneously ensuring the necessary level of secrecy to guarantee the effectiveness of counterintelligence measures); confidentiality (the exchange of information regarding the protection of critical infrastructure should take place in an environment of trust and confidentiality); adaptability and flexibility of activities; technological innovation (the use of advanced technologies and innovations to detect, counter, and respond to existing cyber threats and other modern forms of attacks); capacity for analysis and forecasting (development of analytical tools for continuous situation analysis, anticipation of possible threats, and timely response); ensuring backup and recovery (development of plans and measures for the rapid restoration of critical infrastructure functioning in the event of an incident or attack); interaction with other public authorities, international

organizations, and the public; integrated cooperation with the private sector (ensuring effective cooperation and integration with the private sector, including owners and operators of critical infrastructure, for joint response to existing threats).

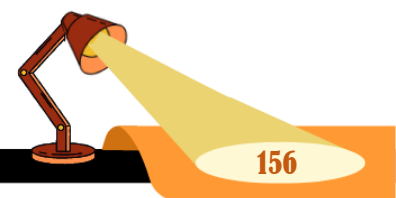
Keywords: public regulation, state system, protection, instruments, cybersecurity, counterintelligence activity, critical infrastructure, partnership, principle, principles of law.

Постановка проблеми. Сучасна соціально-політична та економічна ситуація в країні вимагає від національної спецслужби оптимізації наявних та пошуку принципово нових підходів до виявлення та запобігання розвідувальної, терористичній та іншій протиправній діяльності спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на шкоду державній безпеці.

З урахуванням динаміки зміни обстановки у сфері захисту критичної інфраструктури, появи нових та еволюціонування раніше існуючих загроз та ризиків, перед органами СБ України постають нові завдання, які потребують негайного вирішення із застосуванням наявних у її арсеналі сил та засобів для забезпечення надійного захисту та стійкого функціонування критичної інфраструктури (далі – КІ). У грудні 2022 року до переліку секторів КІ внесено суттєві зміни, зокрема, виокремлено сектор «Національна безпека», секторальним органом до якого визначено Службу безпеки України [1]. Умовою успішного вирішення Службою покладених на неї завдань щодо контррозвідувального захисту критичної інфраструктури є чітке визначення основоположних засад такої діяльності та принципів її реалізації в практичній діяльності.

Важливість принципів контррозвідувальної діяльності у формуванні теоретичного підґрунтя та в ході практичної реалізації державної політики у сфері протидії злочинним посяганням на державну безпеку України та її законні інтереси є беззаперечною та актуальною. У свою чергу, закріплення принципів контррозвідувальної діяльності у нормах чинного законодавства є підтвердженням того, що вони мають важливе значення для регулювання правових відносин, що складаються в сфері забезпечення державної безпеки, а також для практики діяльності самих контррозвідувальних підрозділів СБ України, забезпечуючи при цьому правомірність застосування правових норм, прийняття законних та обґрунтованих рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-правові засади формування національної системи захисту критичної інфраструктури України були комплексним предметом дослідження таких науковців як Д.Г. Бобро та С.П. Іванюта [2], Б.В. Богдан [3], Ю.А. Іванов [4], А.М. Колодій [5], Є.О. Меленті [6], І.І. Осипчук [7], О.С. Пелюх [8, 9], О.В. Старчук [10], О.М. Суходоля [2, 11], С.С. Теленик [12], В.І. Франчук [13], Л.Г. Шемаєва [8], О.І. Яременко та Я.І. Страхніцький [14] та інші.

Однак, враховуючи складні економічні, соціальні, військово-політичні умови та постійні загрози національній безпеці України, у тому числі пов'язані із повномасштабним вторгненням РФ, питання відповідного теоретичного обґрунтування, вироблення та запровадження ефективної системи захисту критичної інфраструктури залишаються в нинішніх умовах надзвичайно актуальними та своєчасними, в тому числі і щодо принципів побудови та практичного втілення цієї системи.

Мета статті. На основі аналізу загального та спеціального законодавства, позицій науковців та практики діяльності відповідних суб'єктів державної системи захисту критичної інфраструктури держави, визначити принципи формування захисту критичної інфраструктури силами і засобами органів Служби безпеки України у відповідності до їх компетенції.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти безпосередньо до висвітлення предмету нашого дослідження, на нашу думку, необхідно визначитися з дефініцією поняття «принципи».

Принцип (в перекладі з лат. *principium* – «початок», «першооснова», «первинність») – це твердження, яке сприймається як головне, важливе, суттєве, неодмінне або, принаймні, бажане.

Словник української мови містить кілька варіантів тлумачення даного слова [15]:

- 1) основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку і т. ін.;
- 2) особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось;
- 3) переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці.

Принципи є соціальним явищем як за джерелом виникнення, так і за змістом: їх виникнення зумовлюється потребами суспільного розвитку, а в них самих відображаються закономірності суспільного життя. Головними джерелами формування цих принципів є політика, економіка, мораль, ідеологія та соціальне життя.

Прийнятно до науки принципи – це загальні вимоги до побудови наукових теорій, сформульовані як те первинне, що лежить в основі певної сукупності фактів і які визначають як будується знання і як воно перевіряється.

Щодо принципів права, то даній категорії Колодій А.М. дає наступне визначення – це відправні ідеї буття, які відображають найважливіші закономірності, підвалини даного типу держави і права, є однопорядковими із сутністю права та утворюють його особливі риси, відрізняються універсальністю, вищою імперативністю і загальнозначимістю, відповідають об'єктивній необхідності побудови та зміцнення певного суспільного ладу.

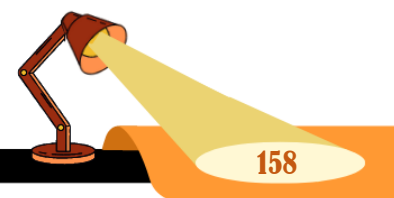
На думку Колодія А.М., принципи права спрямовують і надають синхронності всьому механізмові правового регулювання суспільних відносин, досконаліше інших розкривають місце права в суспільному житті і його розвитку. Саме принципи права є критерієм законності та правомірності дій громадян і посадових осіб, адміністративного апарату і органів юстиції та за відповідних умов мають значний вплив на зростання правосвідомості населення, його культури й освіти [5, с. 42–46].

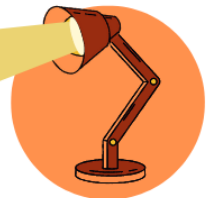
У правовій доктрині під час визначення поняття принципів права науковці вживають наступні категорії: вихідні теоретичні положення, основні (керівні) засади (ідеї), загальні нормативно-керівні положення, закономірність, сутність, система координат тощо. Частина з цих категорій є однорідними, тому при визначенні самого поняття «принципи» можливо дати наступне трактування – це загальні, керівні (основні, головні, відправні, вихідні теоретичні, загальні нормативно-керівні, спрямовуючі) положення. Таке визначення поняттю «принципи права» дає у своїх працях О.В. Старчук [10, с. 41].

Слід зазначити, що принципи права є предметом постійної уваги зі сторони вчених-правознавців, проте у зв'язку з мінливістю самих принципів, філософською їх сутністю та абстрактністю, абсолютна більшість аспектів розуміння принципів права вимагає подальших досліджень і теоретичних доопрацювань. Загалом будь-які принципи, у тому числі і принципи права, є продуктом людської діяльності, результатом якої вони виступають й інтереси якої одночасно задовольняють.

Спочатку зміст принципів права окреслюється самим життям, спонтанно, у суспільних соціальних відносинах, що складаються у реальному житті та отримують пізніше регламентацію і захист з боку держави у комплексах суб'єктивних прав учасників правовідносин. Виникнення принципів права як загальносоціальних є необхідною умовою наступного їх закріплення у вигляді юридичних принципів і норм, що свідчить про актуальність цих принципів для суспільства і необхідність на певному етапі їх юридичного оформлення. З точки зору Колодія А.М., саме так у надрах громадянського суспільства, в межах правоутворення, за допомогою юридичної практики зароджуються нові юридичні принципи, що еволюційно відмінюють дію раніше сформованих, застарілих, які втратили свою актуальність [5, с. 42–46].

З урахуванням вищевикладеного, на наш погляд, принципи формування захисту критичної інфраструктури силами і засобами Служби безпеки України слід розглядати як систему основоположних концепцій та напрямків, що ґрунтується на розумінні юридичних, соціальних і технічних аспектів та визначає комплексний підхід Служби безпеки України до забезпечення надійного, ефективного та узгодженого захисту важливих об'єктів критичної інфраструктури, з подальшим юридичним та організаційним закріпленням інструментів її захисту.

Відповідно до Закону України «Про критичну інфраструктуру» захист критичної інфраструктури є складовою частиною забезпечення національної безпеки України, а державна політика у сфері її захисту ґрунтується на наступних засадах: 1) визнання необхідності забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури; 2) визначення законодавчих вимог до принципів, пріоритетів, стратегічних завдань, підходів щодо захисту критичної інфраструктури; 3) визначення суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури, їх повноважень та засад відповідальності, порядку взаємодії; 4) створення умов та впровадження заходів, спрямованих на ефективне зниження і контроль за ризиками безпеки, на зниження ризику реалізації можливих загроз, ліквідацію та/або мінімізацію наслідків реалізованих загроз, кризових ситуацій та інших їх видів; 5) створення системи раннього виявлення загроз критичній інфраструктурі; 6) запровадження державно-приватного партнерства, взаємодії суб'єктів господарювання та населення з питань забезпечення захисту та стійкості критичної інфраструктури; 7) забезпечення міжнародного співробітництва у сфері захисту критичної інфраструктури; 8) створення умов швидкого відновлення надання життєво важливих функцій та послуг у разі реалізації загроз і порушення функціонування критичної інфраструктури.

Також, згідно Закону України «Про критичну інфраструктуру» до основних принципів функціонування національної системи захисту критичної інфраструктури належать: 1) єдність методологічних засад; 2) координованість; 3) державно-приватне партнерство; 4) безпека, захист та охорона інформації з обмеженим доступом; 5) міжнародне співробітництво [16].

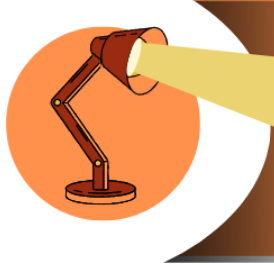
Слід констатувати, що в умовах українських реалій так об'єктивно склалося, що формування нормативно-правової основи функціонування національної системи захисту критичної інфраструктури відбувалося в умовах відсутності базового для цієї надзвичайно важливої сфери забезпечення національної безпеки законодавчого акту.

Схвалення у грудні 2017 року Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури [17], впорядкування процедури віднесення об'єктів до критичної інфраструктури [18] та виокремлення специфіки визначення подібних об'єктів в окремих галузях [19] до певного часу лише частково вирішувало проблему і не давало цілісного уявлення щодо національної моделі захисту критичної інфраструктури, у тому числі і щодо принципів її формування.

У Зеленій книзі про європейську програму захисту критичної інфраструктури COM/2005/576 запропоновано наступні ключові принципи функціонування критичної інфраструктури:

1) субсидіарність, що є основою, яка визначає захист критичної інфраструктури як, насамперед, національну відповідальність. Основна відповідальність за захист критичної інфраструктури покладається на державну систему та

власників/операторів, які діють у спільній структурі. Відповідальність і підзвітність власників і операторів щодо прийняття власних рішень і планів щодо захисту власних активів не повинні змінюватися;

2) взаємодоповнюваність – загальна структура державної системи захисту критичної інфраструктури має доповнювати існуючі заходи, там, де механізми спільноти вже діють, вони повинні продовжувати використовуватися і допоможуть гарантувати загальне впровадження ефективності;

3) конфіденційність – обмін інформацією щодо захисту критичної інфраструктури відбуватиметься в середовищі довіри та конфіденційності з урахуванням того, що конкретні факти про активи критичної інфраструктури можуть бути використані з метою викликати збій або інші неприйнятні наслідки для установок критичної інфраструктури;

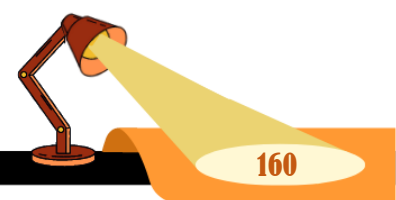
4) співпраця зацікавлених сторін – усі зацікавлені сторони, включаючи державу, галузеві/бізнес-асоціації, органи стандартизації та власників, операторів і користувачів відіграють певну роль у захисті критичної інфраструктури. Усі зацікавлені сторони повинні співпрацювати та робити внесок в захист відповідно до їхніх конкретних ролей та обов'язків. Органи влади забезпечуватимуть керівництво та координацію у розробці та впровадженні узгодженого на національному рівні підходу до захисту критичної інфраструктури в межах своєї юрисдикції. Власники, оператори та користувачі активно залучаються як на національному рівні, так і на міжнародному рівні;

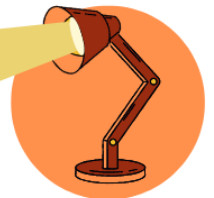
5) пропорційність – стратегії та заходи захисту мають бути пропорційними до рівня ризику, оскільки не всі інфраструктури можуть бути захищені від усіх загроз (наприклад, мережі електропередачі занадто великі, щоб огорожувати чи охороняти). Застосовуючи відповідні методи управління ризиками, увага має бути зосереджена на областях найбільшого ризику, беручи до уваги загрозу, відносну критичність, співвідношення витрат і вигод, рівень захисної безпеки та ефективність доступних стратегій пом'якшення [20].

В Законі України «Про Службу безпеки України» зазначається, що діяльність Служби безпеки України, її органів і співробітників ґрунтується на засадах законності, поваги до прав і гідності особи, позапартійності та відповідальності перед народом України, а в оперативно-службовій діяльності Служба дотримується принципів поєднання єдиноначальності і колегіальності, гласності і конспірації [21].

Система принципів контррозвідувальної діяльності як і інших галузей права поділяється на загальні (принцип законності, дотримання прав і свобод людини і громадянина, принцип взаємодії та інші) та спеціальні (поєднання гласних і негласних методів та заходів, конфіденційності, конспірації, наступальності, об'єктивності істини, цілеспрямованості, доцільності тощо).

Загальні принципи контррозвідувальної діяльності, які ще називають загальноправовими, є основними засадами організації й діяльності органів

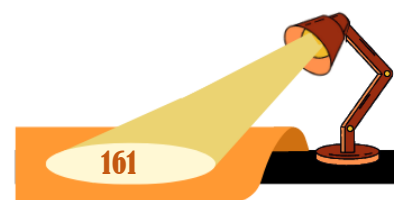
державної влади загалом, у той час як спеціальні, які окремі науковці визначають як інституційні або галузеві, характерні тільки для СБ України як спеціально уповноваженого органу державної влади у сфері контррозвідувальної діяльності.

Принципи контррозвідувальної діяльності СБ України, на думку Пелюха О.С., повинні відповідати наступним критеріям: відображати її соціальний та правовий характер; сприяти пізнанню її сутності та змісту; знаходити закріплення та відображення у діючих законодавчих та підзаконних нормативно-правових актах; підкреслювати самостійний та специфічний характер такої діяльності; відображати її місце та співвідношення з іншими видами правоохоронної діяльності; гарантувати дотримання конституційних прав та свобод людини та громадянина; у сукупності бути основою при виявленні основних напрямів їх реалізації [9, с. 136–142].

Слід відзначити, що в структурі СБ України виокремлено самостійний підрозділ, який безпосередньо опікується вирішенням завдань у сфері захисту критичної інфраструктури та реалізації державної політики у даній сфері у визначеному чинним законодавством порядку – Головне управління контррозвідувального забезпечення об'єктів критичної інфраструктури та протидії фінансуванню тероризму Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України.

У відповідності до положень статті 4 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» [22], принципами контррозвідувальної діяльності є: законність; повага і дотримання прав та свобод людини і громадянина; позапартійність; безперервність; конспірація, поєднання гласних та негласних форм і методів діяльності; комплексне використання правових, профілактичних та організаційних заходів; адекватність заходів щодо захисту державної безпеки реальним і потенційним загрозам; взаємодія з органами державної влади України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, юридичними та фізичними особами; підконтрольність та підзвітність відповідним органам державної влади в межах, передбачених законом.

Спираючись на зміст низки законодавчих норм щодо структури органів і підрозділів національної спецслужби, підстав і функцій проваджуваної Службою контррозвідувальної діяльності, Пелюх О.С. до організаційних принципів відносить: лінійний, тобто своєчасне виявлення та запобігання протиправній діяльності згідно визначеної чинним законодавством компетенції; об'єктовий – відображається під час контррозвідувального забезпечення економічного, інформаційного, науково-технічного потенціалу, оборонно-промислового і транспортного комплексів та їх об'єктів; адміністративно-територіальний відповідно до адміністративно-територіального устрою України; лінійно-об'єктовий принцип, який знаходить практичне застосування за необхідності одночасної організації контррозвідувальної діяльності за визначеними лініями протидії загрозам державній безпеці України на конкретних об'єктах [9, с. 136–142].

Зважаючи на ту обставину, що у відповідності до пункту 3 частини 1 статті 19 Закону України «Про національну безпеку України» [23], СБ України здійснює контррозвідувальний захист критичної інфраструктури як складової контррозвідувальної діяльності, принципи останньої поширюються і на її складову – контррозвідувальний захист критичної інфраструктури.

Висновки. Питання захист критичної інфраструктури є багатоаспектним, до вирішення якого залучаються визначені на законодавчому рівні суб'єкти. Ці суб'єкти у сукупності утворюють систему, у якій на Службу безпеки України покладено вирішення завдань специфічної компоненти – контррозвідувального захисту.

До переліку основних принципів формування та реалізації практичних заходів, спрямованих на захист критичної інфраструктури держави із застосуванням наявних у Служби безпеки сил і засобів, слід віднести:

- законність (діяльність Служби безпеки України повинна ґрунтуватися на законах, що регулюють контррозвідувальну діяльність);

- відповідальність перед народом України (Служба безпеки України повинна нести відповідальність за забезпечення безпеки нації через захист критичної інфраструктури);

- поєднання єдиноначальності і колегіальності (в оперативно-службовій діяльності Служба безпеки України повинна поєднувати єдиноначальність у прийнятті рішень та колегіальний підхід до вирішення стратегічних питань);

- гласність та конспірація (діяльність повинна бути відкритою та прозорою перед владою та громадськістю, забезпечуючи одночасно необхідний рівень конспірації для ефективного контррозвідувального заходу);

- конфіденційність (обмін інформацією щодо захисту критичної інфраструктури повинен здійснюватися в середовищі довіри та конфіденційності);

- адаптивність та гнучкість діяльності;

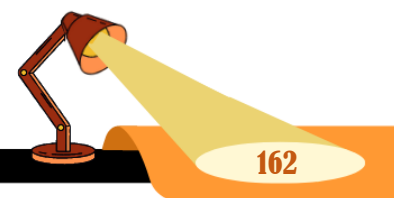
- технологічна інноваційність (використання передових технологій та інновацій для виявлення, протидії та реагування на кіберзагрози та інші сучасні форми атак);

- спроможність аналізу та передбачення (розвиток аналітичних інструментів для постійного аналізу ситуації, передбачення можливих загроз та вчасного реагування);

- забезпечення резервного відновлення (розробка планів та заходів для швидкого відновлення функціонування критичної інфраструктури у випадку інциденту або атаки);

- взаємодія з іншими органами влади, міжнародними структурами та громадськістю;

- інтегрованість взаємодії з приватним сектором (забезпечення ефективної співпраці та інтеграції з приватним сектором, включаючи власників та операторів критичної інфраструктури, для спільного реагування на загрози;

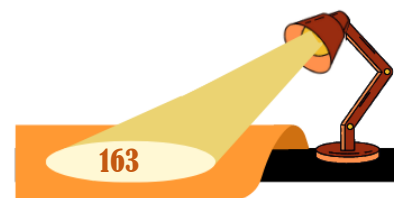

- інтегрованість принципів захисту критичної інфраструктури у вирішення завдань, пов'язаних із безпосереднім вирішенням у взаємодії з іншими органами сектору безпеки і оборони України завдань військового характеру щодо відсічі збройній агресії рф.

Література:

1. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2022 р. № 1384 // Офіційний вісник України. – 2022. – № 101.
2. Бобро Д. Г., Іванюта С. П., Суходоля О. М. Організаційні та правові аспекти забезпечення безпеки і стійкості критичної інфраструктури України : аналіт. доп. / за заг. ред. О. М. Суходолі. – Київ : НІСД, 2019. – 224 с.
3. Богдан Б. В. Актуальні питання нормативно-правового регулювання захисту критичної інфраструктури в умовах воєнного стану в Україні // Проблеми сучасних трансформацій. – 2022. – № 6. – С. 27–31.
4. Іванов Ю. А. Правове регулювання та організація оперативно-розшукової і контррозвідувальної діяльності // Науковий вісник. – 2023. – № 87. – С. 88–105.
5. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація // Альманах права. – 2012. – Вип. 3. – С. 42–46.
6. Меленті Є. О. Особливості взаємодії Служби безпеки України зі складовими сил безпеки і оборони у сфері захисту критичної інфраструктури // Науковий вісник. – 2023. – № 88. – С. 93–103.
7. Осипчук І. І. Адміністративно-правові заходи діяльності Служби безпеки України як суб'єкта забезпечення критичної інфраструктури : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. – Київ, 2021. – 20 с.
8. Пелюх О. С., Шемаєва Л. Чинники впливу триваючої агресії РФ проти України на стійкість критичної інфраструктури // Науковий вісник. – 2023. – № 88. – С. 55–61.
9. Пелюх О. С. Теоретико-правове обґрунтування основоположних засад контррозвідувальної діяльності Служби безпеки України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. – 2019. – Вип. 55. – С. 136–142.
10. Старчук О. В. Щодо поняття принципів права // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 40–43.
11. Суходоля О. М. Стійкість критичної інфраструктури ЄС: посилення політики та координації. – Київ : НІСД, 2023. – 9 с.
12. Теленик С. С. Державна система захисту критичної інфраструктури України: концептуальні засади адміністративно-правового регулювання. – Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2020. – 602 с.
13. Франчук В. І. Безпека об'єктів критичної інфраструктури в Україні: організаційно-нормативні проблеми та підходи // Соціально-правові студії. – 2021. – № 3. – С. 142–148.
14. Яременко О. І., Страхніцький Я. І. Теоретичні підходи до визначення дефініції критичної інфраструктури як об'єкта державного управління // Публічне управління та митне адміністрування. – 2022. – № 1. – С. 76–82.
15. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
16. Про критичну інфраструктуру : Закон України від 16.11.2021 р. № 1882-IX // Голос України. – 2021. – № 236.

17. Про схвалення Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури : розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 р. № 1009-р // Офіційний вісник України. – 2018. – № 7.

18. Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури : постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 р. № 1109 // Офіційний вісник України. – 2020. – № 93.

19. Про затвердження Положення про визначення об'єктів критичної інфраструктури в банківській системі України : постанова Правління Національного банку України від 30.11.2020 р. № 151 // Офіційний вісник України. – 2020. – № 101.

20. Green paper on a European programme for critical infrastructure protection (COM/2005/576 final)[Electronic resource]. – Mode of access: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2005/com2005_0576en01.pdf (date of access: 10.12.2025).

21. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27.

22. Про контррозвідувальну діяльність : Закон України від 26.12.2002 р. № 374-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 12.

23. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2489-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 31.

References:

1. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2022, December 30). Pro vnesennia zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 zhovtnia 2020 r. № 1109: Postanova vid 16.12.2022 № 1384 [On amendments to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of October 9, 2020 No. 1109: Resolution No. 1384 dated 16.12.2022]. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine, 2022, (101), Art. 6303. [in Ukrainian]

2. Bobro, D. H., Ivaniuta, S. P., & Sukhodolia, O. M. (2019). Orhanizatsiini ta pravovi aspekty zabezpechennia bezpeky i stiikosti krytychnoi infrastruktury Ukrainy: Analitychna dopovid (O. M. Sukhodolia, Ed.) [Organizational and legal aspects of ensuring security and resilience of Ukraine's critical infrastructure: Analytical report]. Kyiv: Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. [in Ukrainian]

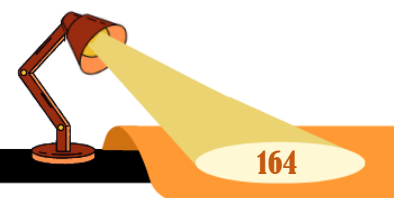
3. Bohdan, B. V. (2022). Aktualni pytannia normatyvno-pravovoho rehuliuвання zakhystu krytychnoi infrastruktury v umovakh voiennoho stanu v Ukraini [Topical issues of legal regulation of critical infrastructure protection under martial law in Ukraine]. Problemy suchasnykh transformatsii – Problems of Modern Transformations, (6), 27–31. [in Ukrainian]

4. Ivanov, Yu. A. (2023). Pravove rehuliuвання ta orhanizatsiia operatyvno-rozshukovoi i kontrozviduvalnoi diialnosti [Legal regulation and organization of operational-search and counterintelligence activities]. Naukovyi visnyk – Scientific Bulletin, (87), 88–105. [in Ukrainian]

5. Kolodii, A. M. (2012). Pryntsypy prava: heneza, poniattia, klasyfikatsiia ta realizatsiia [Principles of law: genesis, concept, classification, and implementation]. Almanakh prava – Almanac of Law, (3), 42–46. [in Ukrainian]

6. Melenti, Ye. O. (2023). Osoblyvosti vzaiemodii Sluzhby bezpeky Ukrainy zi skladovymy syl bezpeky i oborony u sferi zakhystu krytychnoi infrastruktury [Features of interaction of the Security Service of Ukraine with security and defense components in the field of critical infrastructure protection]. Naukovyi visnyk – Scientific Bulletin, (88), 93–103. [in Ukrainian]

7. Osypchuk, I. I. (2021). Administratyvno-pravovi zakhody diialnosti Sluzhby bezpeky Ukrainy yak subiekta zabezpechennia krytychnoi infrastruktury [Administrative and legal measures of the Security Service of Ukraine as a субъект of ensuring critical infrastructure]. (Extended abstract of Candidate of Juridical Sciences dissertation). Kyiv. [in Ukrainian]

8. Peliukh, O. S., & Shemaieva, L. (2023). Chynnyky vplyvu tryvaiuchoi ahresii RF proty Ukrainy na stiikist krytychnoi infrastruktury [Factors of the impact of the ongoing RF aggression against Ukraine on critical infrastructure resilience]. *Naukovyi visnyk – Scientific Bulletin*, (88), 55–61. [in Ukrainian]

9. Peliukh, O. S. (2019). Teoretyko-pravove obgruntuvannia osnovopolozhnykh zasad kontrozviduvalnoi diialnosti Sluzhby bezpeky Ukrainy [Theoretical and legal substantiation of the fundamental principles of counterintelligence activity of the Security Service of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*, (55), 136–142. [in Ukrainian]

10. Starchuk, O. V. (2012). Shchodo poniattia pryntsyviv prava [On the concept of principles of law]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Journal of Kyiv University of Law*, (2), 40–43. [in Ukrainian]

11. Sukhodolia, O. M. (2023). Stiikist krytychnoi infrastruktury YeS: posylennia polityky ta koordynatsii [Resilience of EU critical infrastructure: strengthening policy and coordination]. *Kyiv: Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. [in Ukrainian]

12. Telenyk, S. S. (2020). Derzhavna systema zakhystu krytychnoi infrastruktury Ukrainy: kontseptualni zasady administratyvno-pravovoho rehuliuвання [State system of critical infrastructure protection of Ukraine: conceptual foundations of administrative-legal regulation]. *Kherson: Vydavnychi dim “Helvetyka”*. [in Ukrainian]

13. Franchuk, V. I. (2021). Bezpeka obektiv krytychnoi infrastruktury v Ukraini: orhanizatsiino-normatyvni problemy ta pidkhody [Security of critical infrastructure facilities in Ukraine: organizational and regulatory problems and approaches]. *Sotsialno-pravovi studii – Socio-Legal Studies*, (3), 142–148. [in Ukrainian]

14. Yaremenko, O. I., & Strakhnitskyi, Ya. I. (2022). Teoretychni pidkhody do vyznachennia definitsii krytychnoi infrastruktury yak obiekta derzhavnogo upravlinnia [Theoretical approaches to defining critical infrastructure as an object of public administration]. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia – Public Administration and Customs Administration*, (1), 76–82. [in Ukrainian]

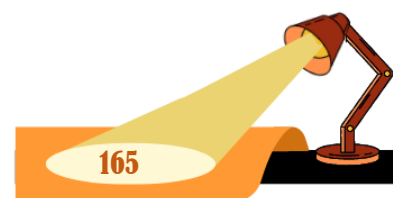
15. Busel, V. T. (Ed.). (2005). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dodat. i dopov.) [The Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian Language (with supplements)]. *Kyiv; Irpin: VTF “Perun”*. [in Ukrainian]

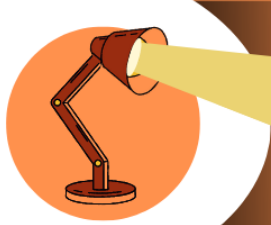
16. Verkhovna Rada Ukrainy. (2021, December 14). Pro krytychnu infrastrukturu: Zakon Ukrainy vid 16.11.2021 № 1882-IX [On critical infrastructure: Law of Ukraine No. 1882-IX dated 16.11.2021]. *Holos Ukrainy – Voice of Ukraine*, (236). [in Ukrainian]

17. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2018, January 23). Pro skhvalennia Kontseptsii stvorennia derzhavnoi systemy zakhystu krytychnoi infrastruktury: Rozporiadzhennia vid 06.12.2017 № 1009-r [On approval of the Concept of establishing the state system of critical infrastructure protection: Order No. 1009-r dated 06.12.2017]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 2018, (7), Art. 271. [in Ukrainian]

18. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2020, November 27). Deiaki pytannia obektiv krytychnoi infrastruktury: Postanova vid 09.10.2020 № 1109 [Some issues of critical infrastructure facilities: Resolution No. 1109 dated 09.10.2020]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 2020, (93), Art. 2994. [in Ukrainian]

19. Natsionalnyi bank Ukrainy. (2020, December 28). Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vyznachennia obektiv krytychnoi infrastruktury v bankivskii systemi Ukrainy: Postanova Pravlinnia vid 30.11.2020 № 151 [On approval of the Regulation on identifying critical infrastructure facilities in Ukraine’s banking system: Resolution of the Board No. 151 dated 30.11.2020]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 2020, (101), Art. 3306. [in Ukrainian]

20. European Commission. (2005, November 17). Green paper on a European programme for critical infrastructure protection (COM(2005) 576 final) [Electronic resource]. Retrieved December 10, 2025, from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52005DC0576>.

21. Verkhovna Rada Ukrainy. (1992). Pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 25.03.1992 № 2229-XII [On the Security Service of Ukraine: Law of Ukraine No. 2229-XII dated 25.03.1992]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, (27), Art. 382. [in Ukrainian]

22. Verkhovna Rada Ukrainy. (2003). Pro kontrozviduvalnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 26.12.2002 № 374-IV [On counterintelligence activity: Law of Ukraine No. 374-IV dated 26.12.2002]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, (12), Art. 89. [in Ukrainian]

23. Verkhovna Rada Ukrainy. (2018). Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 № 2469-VIII [On national security of Ukraine: Law of Ukraine No. 2469-VIII dated 21.06.2018]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, (31), Art. 241. [in Ukrainian]

